

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

16. května 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Volný pohyb služeb – Trhy finančních nástrojů – Směrnice 2014/65/EU – Článek 3 – Vynětí z působnosti směrnice 2014/65/EU – Investiční zprostředkovatel vyňatý z působnosti této směrnice – Právní úprava členského státu, která tomuto zprostředkovateli zakazuje předávat pokyny zákazníkům investičnímu podniku usazenému v jiném členském státě“

Ve věci C-695/22,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Městského soudu v Praze (Česká republika) ze dne 26. října 2022, došlým Soudnímu dvoru dne 10. listopadu 2022, v řízení

Fondee a.s.

proti

České národní bance,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení: E. Regan, předseda senátu, Z. Csehi, M. Ilešič, I. Jarukaitis a D. Gratsias (zpravodaj), soudci,

generální advokát: G. Pitruzzella,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za Fondee a.s.: J. Šovar, advokát,
- za Českou národní banku: P. Krutiš a J. Spíryt,
- za českou vládu: J. Očková, M. Smolek a J. Vlácil, jako zmocněnci,
- za finskou vládu: M. Pere, jako zmocněnkyně,

* Jednací jazyk: čeština.

– za Evropskou komisi: C. Auvret, M. Mataija a P. Němečková, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 14. listopadu 2023,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU (Úř. věst. 2014, L 173, s. 349) ve spojení s článkem 34 této směrnice a výkladu článku 56 SFEU.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Fondee a.s. a Českou národní bankou (Česká republika) ve věci pokuty uložené uvedené společnosti zmíněnou bankou za porušení zákazu předávat pokyny zákazníkům týkající se investičních nástrojů obchodníkovi s cennými papíry usazenému v jiném členském státě než v České republice.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Směrnice 2014/65, jak vyplývá z jejího čl. 1 odst. 2 písm. a), stanoví požadavky týkající se podmínek pro udělení povolení a pro výkon činnosti pro investiční podniky.
- 4 Článek 3 této směrnice, nadepsaný „Nepovinné výjimky“, v odstavcích 1 a 3 stanoví:

„1. Členské státy se mohou rozhodnout, že tuto směrnici nebudou uplatňovat na osoby, pro které jsou domovským členským státem, jsou-li činnosti těchto osob povoleny a regulovány na vnitrostátní úrovni a tyto osoby:

[...]

- b) nesmějí poskytovat žádné investiční služby kromě přijímání a předávání pokynů týkajících se převoditelných cenných papírů a podílových jednotek subjektů kolektivního investování nebo poskytování investičního poradenství ve vztahu k těmto finančním nástrojům, a
- c) smějí při poskytování takových služeb předávat pokyny pouze:
 - i) investičním podnikům povoleným v souladu s touto směrnicí,

[...]

3. Osoby vyňaté z oblasti působnosti této směrnice podle odstavce 1 nepožívají volného pohybu služeb nebo výkonu činností ani svobody zřizování poboček ve smyslu článků 34 a 35.“

5 Článek 4 uvedené směrnice, nadepsaný „Definice“, v odstavci 1 stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

- 1) ‚investičním podnikem‘ právnická osoba, jejímž obvyklým předmětem činnosti či podnikání je odborné poskytování jedné nebo více investičních služeb třetí osobě nebo odborný výkon jedné nebo více investičních činností.

[...]

- 2) ‚investičními službami a činnostmi‘ služby a činnosti, jež jsou uvedeny v oddíle A přílohy I a týkají se kteréhokoli z nástrojů uvedených v oddíle C přílohy I.

[...]

- 46) ‚fondem obchodovaným v obchodním systému‘ (ETF) fond, jehož nejméně jeden druh podílů nebo akcií je celodenně obchodován v nejméně jednom obchodním systému a s nejméně jedním tvůrcem trhu, který přijímá opatření k zajištění toho, aby se cena těchto podílů nebo akcií v obchodním systému významně nelišila od čisté hodnoty aktiv tohoto fondu a případně také od přibližné čisté hodnoty tohoto fondu;

[...]“

6 Článek 5 téže směrnice, nadepsaný „Požadavek na povolení“, v odstavci 1 stanoví:

„Každý členský stát vyžaduje, aby poskytování investičních služeb nebo výkon investičních činností formou odborného pravidelného výkonu povolání nebo podnikání podléhalo předchozímu povolení v souladu s touto kapitolou. Toto povolení uděluje příslušný orgán domovského členského státu určený v souladu s článkem 67.“

7 Článek 34 směrnice 2014/65, nadepsaný „Volný pohyb investičních služeb a činností“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby kterýkoli investiční podnik, který povolily a nad kterým vykonávají dohled příslušné orgány jiného členského státu v souladu s touto směrnicí a v případě úvěrových institucí v souladu se směrnicí [Evropského parlamentu a Rady] 2013/36/EU [ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES (Úř. věst. 2013, L 176, s. 338)] mohl svobodně poskytovat investiční služby i doplňkové služby nebo vykonávat investiční činnost na jejich území, pokud tyto služby a činnosti spadají do oblasti, na kterou bylo povolení uděleno. Doplňkové služby lze poskytovat pouze společně s investiční službou nebo činností.

Členské státy nekladou na takový investiční podnik nebo úvěrovou instituci žádné další požadavky týkající se záležitostí spadajících do oblasti působnosti této směrnice.“

8 Z článku 67 odst. 1 této směrnice vyplývá, že každý členský stát určí příslušné orgány pověřené plněním jednotlivých úkolů stanovených touto směrnicí.

- 9 Příloha I uvedené směrnice, která stanoví seznam služeb, činností a finančních nástrojů, uvádí v bodě 1 oddílu A, který se týká investičních služeb a činností, přijímání a předávání pokynů týkajících se jednoho nebo více finančních nástrojů. Oddíl C této přílohy, který se týká finančních nástrojů, uvádí v bodě 3 podílové jednotky subjektů kolektivního investování.

České právo

- 10 Ustanovení § 4 odst. 2 písm. a) a e) zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „ZPKT“), uvádí mezi hlavními investičními službami přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů a investiční poradenství týkající se investičních nástrojů.
- 11 Ustanovení § 5 odst. 1 tohoto zákona definuje „obchodníka s cennými papíry“ jako právnickou osobu, která je na základě povolení uděleného Českou národní bankou oprávněna poskytovat hlavní investiční služby. Ustanovení § 6 odst. 1 písm. b) uvedeného zákona stanoví, že sídlo právnické osoby, která je držitelkou takového povolení, je v České republice.
- 12 Podle § 29 odst. 1 ZPKT je „investiční zprostředkovatel“ ve smyslu tohoto zákona oprávněn poskytovat pouze hlavní investiční služby uvedené v § 4 odst. 2 písm. a) nebo e) tohoto zákona. Okruh investičních nástrojů, ve vztahu k nimž je investiční zprostředkovatel oprávněn poskytovat služby, je vymezen v odstavci 3 uvedeného paragrafu. Konečně odstavec 4 téhož paragrafu stanoví, že investiční zprostředkovatel může při poskytování hlavní investiční služby uvedené v § 4 odst. 2 písm. a) nebo e) ZPKT předávat pokyny mimo jiné obchodníkovi s cennými papíry, bance nebo investiční společnosti.
- 13 Podle § 162 odst. 1 písm. a) ZPKT se právnická nebo podnikající fyzická osoba dopustí přestupku tím, že neoprávněně vykonává činnost podle tohoto zákona, ke které je třeba mimo jiné povolení České národní banky, akreditace udělená Českou národní bankou nebo zápis do seznamu vedeného Českou národní bankou.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 14 Společnost Fondee vykonává v České republice činnost investičního zprostředkovatele ve smyslu § 29 odst. 1 ZPKT na základě povolení uděleného Českou národní bankou. Rozhodnutím ze dne 18. ledna 2021 jí Česká národní banka na základě § 162 odst. 1 písm. a) tohoto zákona uložila pokutu za to, že v období od 7. října do 27. prosince 2019 předala 407 pokynů svých zákazníků obchodníkovi s cennými papíry usazenému mimo Českou republiku.
- 15 Česká národní banka měla za to, že Fondee tím umožňovala svým zákazníkům investovat do podílových jednotek fondů obchodovaných v obchodním systému ve smyslu směrnice 2014/65, jež představují investiční nástroje ve smyslu uvedeného zákona. Podle zjištění České národní banky zadali zákazníci pokyn na internetových stránkách uvedené společnosti, která je následně předávala jedné společnosti usazené v Nizozemsku. Transakce probíhala na základě trojstranné smlouvy mezi touto společností, společností Fondee a jejími zákazníky.
- 16 Fondee podala proti rozhodnutí, jímž jí byla uložena pokuta, rozklad k bankovní radě České národní banky, která ho rozhodnutím ze dne 18. března 2021 zamítla. Poté Fondee podala k předkládajícímu soudu žalobu, kterou se domáhá zrušení rozhodnutí o zamítnutí rozkladu.

- 17 Z informací poskytnutých předkládajícím soudem vyplývá, že „investiční zprostředkovatelé“, jako je společnost Fondee, jsou vyňati z působnosti směrnice 2014/65, jelikož Česká republika využila v souvislosti s nimi možnosti stanovené za tímto účelem v čl. 3 odst. 1 této směrnice.
- 18 Předkládající soud uvádí, že mezi účastníky původního řízení je nesporné, že Fondee neposkytuje investiční služby zákazníkům s bydlištěm nebo sídlem mimo území České republiky. Dodává však, že Fondee se jako zprostředkovatel podílí na poskytování investičních služeb investičním podnikem usazeným v Nizozemsku zákazníkům s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky. Předkládající soud má tedy za to, že Fondee těží z volného pohybu služeb jakožto „pasivní příjemce“ služeb.
- 19 Podle předkládajícího soudu se účastníci původního řízení neshodují v tom, zda se subjekty, na které se vztahuje čl. 3 odst. 3 směrnice 2014/65, jako je společnost Fondee, mohou dovolávat článku 56 SFEU. Předkládající soud konkrétně odkazuje na tvrzení České národní banky, že vyloučení investičních zprostředkovatelů z uplatňování práva na volný pohyb služeb, stanovené tímto ustanovením směrnice 2014/65, se vztahuje na jakékoliv podílení se těchto zprostředkovatelů na poskytování takových služeb, takže členský stát může uvedeným zprostředkovatelům zakázat předávat pokyny jejich zákazníkům poskytovatelům investičních služeb usazeným v jiném členském státě.
- 20 Za těchto podmínek se Městský soud v Praze (Česká republika) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
 - „1) Má osoba, která je dle čl. 3 odst. 1 [směrnice 2014/65] vyňata z působnosti této směrnice a podle čl. 3 odst. 3 této směrnice nepožívá volného pohybu služeb ve smyslu jejího článku 34, právo na volný pohyb služeb zakotvený v článku 56 [SFEU], pokud sama neposkytuje investiční služby na základě jednotného evropského pasu zákazníkovi usazenému v jiném členském státě, ale investiční službu od zahraničního subjektu využívajícího jednotného evropského pasu přijímá, resp. se na jejím poskytování konečnému zákazníkovi jinak podílí (zprostředkovává jej)?
 - 2) Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, brání unijní právo, konkrétně článek 56 [SFEU], právní úpravě zakazující investičnímu zprostředkovateli předávat pokyny zákazníka zahraničnímu obchodníkovi s cennými papíry?“

K předběžným otázkám

- 21 Podle ustálené judikatury platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny [rozsudek ze dne 6. října 2021, W. Ž. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování), C-487/19, EU:C:2021:798, bod 68 a citovaná judikatura].
- 22 V projednávané věci je třeba konstatovat, jako to učinil generální advokát v bodě 23 svého stanoviska, že směrnice 2014/65 provedla úplnou harmonizaci vnitrostátních právních úprav týkajících se přeshraničního poskytování investičních služeb spadajících do její působnosti, mezi něž patří, jak vyplývá z přílohy I této směrnice, přijímání a předávání pokynů týkajících se jednoho nebo více finančních nástrojů.

- 23 Podle ustálené judikatury přitom každé vnitrostátní opatření v oblasti, která byla na úrovni Evropské unie plně harmonizována, musí být posuzováno nikoli s ohledem na ustanovení primárního práva, nýbrž s ohledem na ustanovení tohoto harmonizačního opatření [rozsudek ze dne 20. dubna 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Obec Ginosi), C-348/22, EU:C:2023:301, bod 36 a citovaná judikatura].
- 24 Položené otázky je tudíž třeba zkoumat pouze na základě ustanovení směrnice 2014/65.
- 25 Pokud jde konkrétně o článek 34 směrnice 2014/65, je třeba uvést, že se týká poskytování investičních služeb investičním podnikem povoleným příslušnými orgány jiného členského státu, než je stát, na jehož území jsou služby poskytovány.
- 26 Jak přitom vyplývá z předkládacího rozhodnutí, položené otázky se týkají osob spadajících do působnosti článku 3 směrnice 2014/65, jež poskytují služby pouze zákazníkům s bydlištěm nebo sídlem na území jejich domovského členského státu.
- 27 Za těchto podmínek je třeba mít za to, že podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda čl. 3 odst. 1 písm. c) bod i) směrnice 2014/65 musí být vykládán v tom smyslu, že osoby, které členský stát vyňal z působnosti této směrnice, jsou oprávněny předávat pokyny zákazníkům s bydlištěm nebo sídlem v tomto členském státě k provedení investičním podnikům usazeným v jiném členském státě a povoleným za tímto účelem na základě uvedené směrnice příslušným orgánem tohoto jiného členského státu, a tudíž brání vnitrostátní právní úpravě, která takové předávání zakazuje.
- 28 V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 3 odst. 1 směrnice 2014/65 umožňuje členským státům neuplatňovat tuto směrnici na osoby, pro které jsou domovským členským státem, s výhradou dodržení podmínek stanovených v tomto ustanovení, včetně podmínky uvedené pod písm. c) bodem i).
- 29 Článek 3 odst. 1 písm. c) bod i) směrnice 2014/65 tak výslovně přiznává osobám, které členský stát vyňal z působnosti této směrnice, možnost předávat pokyny, které obdrží, povoleným investičním podnikům.
- 30 S výhradou ověření, jejichž provedení přísluší předkládajícímu soudu, v projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že Česká republika využila možnosti stanovené v čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice. Jak však rovněž vyplývá z tohoto rozhodnutí, § 29 odst. 4 ZPKT zakazuje investičním zprostředkovatelům ve smyslu tohoto zákona, jako je společnost Fondée, předávat pokyny investičním podnikům usazeným v jiných členských státech.
- 31 Jak přitom v podstatě uvedl generální advokát v bodech 30 a 31 svého stanoviska, čl. 3 odst. 1 písm. c) bod i) směrnice 2014/65 se týká předávání pokynů jakémukoli povolenému investičnímu podniku, a nikoli pouze investičním podnikům usazeným a povoleným v domovském členském státě osoby vyňaté z působnosti této směrnice.
- 32 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na položené otázky odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 písm. c) bod i) směrnice 2014/65 musí být vykládán v tom smyslu, že osoby, které členský stát vyňal z působnosti této směrnice, jsou oprávněny předávat pokyny zákazníkům s bydlištěm nebo sídlem v tomto členském státě k provedení investičním podnikům usazeným v jiném členském státě a povoleným za tímto účelem na základě uvedené směrnice příslušným orgánem tohoto jiného členského státu, a tudíž brání vnitrostátní právní úpravě, která takové předávání zakazuje.

K nákladům řízení

- 33 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Článek 3 odst. 1 písm. c) bod i) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU

musí být vykládán v tom smyslu, že

osoby, které členský stát vyňal z působnosti této směrnice, jsou oprávněny předávat pokyny zákazníkům s bydlištěm nebo sídlem v tomto členském státě k provedení investičním podnikům usazeným v jiném členském státě a povoleným za tímto účelem na základě uvedené směrnice příslušným orgánem tohoto jiného členského státu, a tudíž brání vnitrostátní právní úpravě, která takové předávání zakazuje.

Regan

Csehi

Ilešič

Jarukaitis

Gratsias

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 16. května 2024.

Vedoucí soudní kanceláře
A. Calot Escobar

Předseda senátu
E. Regan